

Adunarea generală

Distrib.: generală
15 iulie 2019

Originalul: limba engleză

A șaptezeci și patra sesiune

Pct. 72 (b) din lista preliminară*

Promovarea și protecția drepturilor omului: aspecte legate de drepturile omului, inclusiv abordări alternative pentru îmbunătățirea exercitării efective a drepturilor omului și a libertăților fundamentale

Dreptul la hrană

Notă a Secretarului General

Secretarul General are onoarea de a transmite Adunării Generale raportul interimar al Raportorului special privind dreptul la hrană, Hilal Elver, înaintat în temeiul Rezoluției [73/171](#) a Adunării.

* [A/74/50](#).

Raportul interimar al Raportorului special privind dreptul la hrană

Rezumat

Prezentul raport se concentrează asupra obiectivelor de dezvoltare durabilă, piatra de temelie a Agendei 2030 pentru dezvoltare durabilă, ca instrument potențial de transformare pentru realizarea dreptului la hrană, precum și a altor drepturi economice, sociale și culturale. În ciuda faptului că nu recunoaște în mod explicit dreptul la hrană, promisiunea Obiectivelor de a nu lăsa pe nimeni în urmă în exercitarea drepturilor omului reflectă principiile egalității și nediscriminării. Inegalitatea și distribuția inegală a hranei și a resurselor productive rămân o barieră semnificativă în calea realizării dreptului la hrană, în special pentru populațiile care au fost lăsate în urmă din punct de vedere istoric și structural. Implicarea acestor populații în elaborarea de politici și punerea în aplicare a Obiectivelor printr-o abordare holistică bazată pe drepturile omului vor revitaliza eforturile de eliminare a foametei și a malnutriției și vor permite exercitarea universală a dreptului la hrană.

Cuprins

	<i>Pagina</i>
I. Introducere.....	4
II. Prea multe persoane lăsate la urmă: utilizarea Obiectivelor de dezvoltare durabilă pentru a combate inegalitățile care subminează dreptul la hrană.....	5
A. Definirea expresiei „a nu lăsa pe nimeni la urmă”.....	5
B. Combaterea inegalității economice la nivel național și dintre țări.....	6
C. Autodeterminarea și implicarea grupurilor care se confruntă cu o inegalitate sporită.....	8
III. Îmbunătățirea punerii în aplicare a Obiectivelor de dezvoltare durabilă: crearea unui mediu favorabil și reformarea cadrului instituțional.....	15
A. Adoptarea unei abordări bazate pe drepturile omului.....	15
B. Consolidarea supravegherii și a responsabilității.....	16
C. Alocarea de resurse financiare suplimentare.....	18
D. Reconcilierea țărilor fragmentate și concurente.....	19
E. Capacitatea de consolidare a mecanismelor de colectare și raportare a datelor.....	19
F. Promovarea unui angajament echilibrat din partea sectorului privat.....	20
IV. Concluzii și recomandări.....	21

I. Introducere

1 Realizarea dreptului la hrană este esențială pentru atingerea obiectivelor ambițioase stabilite în Agenda 2030 pentru dezvoltare durabilă. Adoptată de Adunarea Generală la 25 septembrie 2015 și semnată de 193 de țări, Agenda 2030 are ca scop îndrumarea eforturilor de dezvoltare globală din 2016 până în 2030 prin intermediul Obiectivelor de dezvoltare durabilă. Obiectivele reprezintă o compilație a 17 obiective și 169 de ținte care reprezintă un apel universal la acțiune pentru eradicarea sărăciei, protejarea planetei și garantarea faptului că toți oamenii se bucură de pace și prosperitate.

2. Obiectivele nu recunosc în mod explicit dreptul omului la o hrană adecvată, astfel cum este prevăzut la art. 25 din Declarația Universală a Drepturilor Omului și elaborat ulterior la art. 11 din Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale. Pe de altă parte, Obiectivele au drept scop să realizeze drepturile omului pentru toate persoanele și să promită că nimeni nu va fi lăsat în urmă – o aluzie la principiile drepturilor omului privind egalitatea și nediscriminarea. Această promisiune nu impune statelor obligații legale, dar este extrem de relevantă pentru dreptul la hrană: inegalitatea și, în special, distribuția inegală a hranei și a resurselor productive rămân unele dintre cele mai importante obstacole în calea realizării dreptului la hrană și exercitării altor drepturi economice, sociale și culturale.

3. Dreptul la hrană se extinde dincolo de productivism, paradigma în care este înrădăcinat Obiectivul 2 (Foamete zero). Realizarea acestui drept necesită combaterea inegalităților istorice și structurale care subminează disponibilitatea, caracterul adecvat, accesibilitatea și viabilitatea sistemelor alimentare.¹ Prin urmare, dreptul la hrană presupune luarea în considerare a tuturor Obiectivelor, care încearcă împreună să le confere autodeterminare celor care au fost lăsați în urmă. Statele, în calitate de responsabili principali, trebuie să creeze medii care să favorizeze exercitarea dreptului la hrană. Stabilirea ca priorități a Obiectivelor și desființarea spațiilor care le separă vor permite o participare mai echilibrată și integratoare a responsabililor politici, oamenilor de știință, mediului academic, societății civile și actorilor din sectorul privat.

4. Din nefericire, Obiectivele nu sunt pe calea cea bună în atingerea întregului lor potențial și cele mai afectate populații sunt cele care înregistrează cea mai mare inegalitate și cea mai mare marginalizare, în special femeile, copiii, popoarele indigene, persoanele din mediul rural și comunitățile migrante. Există diferențe semnificative în ceea ce privește punerea în aplicare a Obiectivelor între regiuni și între țări, însă cele mai vulnerabile grupuri din lume sunt supuse celui mai mare risc de a fi lăsate la urmă. Până în 2019, regiunea Asia-Pacific a fost raportată ca fiind în stagnare la peste jumătate din Obiective, făcând prea puține progrese sau niciun progres în eliminarea foametei.² Foametea a rămas de asemenea predominantă în anumite părți din Africa subsahariană, unde aproape 9 din 10 din persoane se vor afla în situație de sărăcie extremă, până în anul 2030.³

¹ Potrivit directorului general al Organizației Națiunilor Unite pentru Alimentație și Agricultură (FAO), José Graziano da Silva, realizarea dreptului la hrană presupune sprijinirea oamenilor pentru a se hrăni pe ei înșiși și familiile lor cu demnitate. Aceasta înseamnă să se asigure faptul că toți copiii, femeile și bărbații de pretutindeni au acces la regimurile de hrană sănătoase de care au nevoie pentru a-și atinge și pentru a-și menține întregul potențial.

² Consiliul Economic și Social pentru Asia și Pacific, *Asia and the Pacific SDG Progress Report 2019* (publicație a Organizației Națiunilor Unite, nr. de vânzare E.19.II.F.9), pag. 2.

³ Banca Mondială, „Poverty overview” (www.worldbank.org/en/topic/poverty/overview).

5. La nivel global, foamea a crescut din 2015, afectând peste 820 de milioane de persoane.⁴ Rata obezității adulților a crescut în fiecare an și mai puțin de 5% din țări sunt pe calea cea bună în ceea ce privește atingerea obiectivelor de combatere a obezității infantile. Foamea ascunsă, sau deficiențele de micronutrienți, afectează milioane de persoane, inclusiv cei 151 de milioane de copii cu vârste sub 5 ani care prezentau retard de creștere în 2017.⁵ Conflicturile și evenimentele meteorologice induse de schimbările climatice intensifică și mai mult suferința umană, creează strămutări fără precedent și cauzează deteriorarea rapidă a ecosistemelor terestre și acvatice. Acești factori împiedică eforturile de dezvoltare durabilă și exacerbează inegalitatea.

6. Aceste tendințe nu sugerează că Agenda 2030 este complet încălcată sau destinată eșecului; arată doar că potențialul Obiectivelor de dezvoltare durabilă de a promova în mod semnificativ dreptul la hrană rămâne neatins. Dacă Agenda 2030 este pusă în aplicare holistic și pe baza unei abordări bazate pe drepturile omului, aceasta este capabilă să promoveze toate drepturile economice, sociale și culturale. Prezentul raport pledează pentru o mai bună cooperare între părțile interesate, acordând o atenție specială grupurilor care au fost lăsate la urmă, pentru a elabora politici în temeiul Obiectivelor care să combată inegalitățile și alte bariere din calea dreptului la hrană. Realizarea dreptului la hrană presupune ca statele să transforme promisiunea de a nu lăsa pe nimeni în urmă prin politici concrete aliniate la dreptul în materie de drepturile omului; să demonstreze voința politică și angajamentul financiar de a combate deficiențele din procesul de punere în aplicare a Obiectivelor; și să acorde prioritate soluțiilor pentru cauzele mondiale ale foametei și malnutriției în locul unor politici naționaliste.

II. Prea multe persoane lăsate la urmă: utilizarea Obiectivelor de dezvoltare durabilă pentru a combate inegalitățile care subminează dreptul la hrană

A. Definirea expresiei „a nu lăsa pe nimeni la urmă”

7. Principiul transversal de a nu lăsa pe nimeni la urmă este considerat unul dintre cele mai transformatoare elemente ale Agendei 2030, întrucât integrează principiile fundamentale ale drepturilor omului privind egalitatea și nediscriminarea în cadrul Obiectivelor de dezvoltare durabilă. Dacă va fi aplicat în mod semnificativ, acest angajament voluntar „va garanta că drepturile omului se află în centrul practicilor de dezvoltare și că cei mai în urmă sunt plasați în prima linie a planificării, proceselor și intervențiilor.”⁶ Cu toate acestea, în absența unei priorități clare și a unor ținte precise în cadrul Obiectivelor, statele au avut dificultăți în a operaționaliza această promisiune într-o acțiune politică concretă.

8. Asigurarea unui acces echitabil la o alimentație adecvată pentru toate persoanele necesită o strategie de dezvoltare generală care să impună o transformare a sistemelor economice, sociale și politice. Dreptul în materie de drepturile omului obligă statele să asigure hrana și să satisfacă nevoile nutriționale ale diferitelor grupuri și să

⁴ FAO și alții, *The State of Food Security and Nutrition in the World 2019: Safeguarding against Economic Slowdowns and Downturns* (Roma, 2019), pag. 3.

⁵ Fondul Organizației Națiunilor Unite pentru Copii, Organizația Mondială a Sănătății și Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare/Banca Mondială, *Levels and Trends in Child Malnutrition: Key Findings of the 2018 Edition of the Joint Child Malnutrition Estimates* (Geneva, 2018).

⁶ Bond, „Leave no one behind: how the development community is realising the pledge” (Londra, ianuarie 2018), pag. 4.

garanteze că persoanele cele mai sărace și marginalizate au oportunitatea de a-și îndeplini potențialul de dezvoltare.⁷ Reformele politice adoptate în temeiul Obiectivelor trebuie să se concentreze asupra barierelor din calea dreptului la hrană, sporind oportunitățile ca societatea civilă să se implice în guvernarea sistemului alimentar și adoptând măsuri de protecție juridică care să elimine inegalitatea și excluziunea.

B. Combaterea inegalității economice la nivel național și dintre țări

1. Inegalitatea economică

9. În ultimii ani, inegalitatea economică a atins niveluri fără precedent. În 2017, nivelul bogăției mondiale a crescut cu 3,1%,⁸ însă aproximativ 82% din această creștere a fost în beneficiul celui mai bogat procent de 1% din populație, care controlează acum același nivel de bogăție cât restul de 99% din populație. Nivelul de 50% din populația săracă nu a cunoscut nicio creștere.⁹ Peste 2 miliarde de persoane trăiesc încă în sărăcie, 736 de milioane trăind în sărăcie extremă. În ultima jumătate de secol, schimbările climatice au exacerbato inegalitatea globală dintre țări cu 25%.¹⁰ Pe măsură ce bogații se îmbogățesc, numărul de persoane care trăiesc cu mai puțin de 1,90 \$ pe zi ar putea începe să crească până în 2050.¹¹

10. Agenda 2030 recunoaște că problema foametei zero (Obiectivul 2) și reducerea sărăciei (Obiectivul 1) trebuie combătute coroborat. O viziune a Obiectivelor centrată pe oameni acordă prioritate celor peste 2,5 miliarde de persoane care depind de agricultură, atât pentru subzistență, cât și pentru hrană. Însă dreptul la hrană presupune, de asemenea, repartizarea bogățiilor pentru a elimina inegalitatea din interiorul țărilor și dintre țări (Obiectivul 10) și dintre indivizi (Obiectivul 5).¹² Criza financiară globală din 2007-2008 a dezvăluit modul în care bogăția concentrată afectează sustenabilitatea sistemelor alimentare: corporațiile transnaționale care domină agroeconomia și sectorul alimentar au transformat bogăția economică în influență politică directă asupra politicilor alimentare naționale și internaționale, care nu au reușit să protejeze nevoile și drepturile persoanelor celor mai vulnerabile.¹³

11. Reducerea subvențiilor pentru combustibili și alimente, creșterea prețurilor la alimente, corupția și măsurile de austeritate care exacerbează inegalitatea în ceea ce privește nivelul bogăției au stârnit tensiuni recente și crize umanitare în lume, inclusiv în Haiti, Sudan, Republica Bolivariană a Venezuelei și Zimbabwe. Încălcarea drepturilor civile și politice a accentuat, de asemenea, declinul drepturilor economice și sociale din partea de nord a lumii. De exemplu, „gilets jaunes” au protestat recent față de excluderea lor de la drepturile economice și participarea la viața publică din

⁷ Biroul Înaltului Comisar al Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului (OHCHR), „Dreptul la o alimentație adecvată”, fișa tematică nr. 34 (Geneva, 2010), pag. 20.

⁸ Institutul internațional de Cercetare în domeniul Politicii Alimentare, *Global Food Policy Report 2019* (Washington, D.C., 2019), pag. 8.

⁹ Oxfam International, „Reward work, not wealth (Oxford, ianuarie 2018), pag. 8.

¹⁰ Noah S. Diffenbaugh și Marshall Burke, „Global warming has increased global economic inequality”, *Proceedings of the National Academy of Sciences of the United States of America*, vol. 116, nr. 20 (mai 2019).

¹¹ Bill and Melinda Gates Foundation, „Goalkeepers: the stories behind the data 2018”, pag. 5.

¹² Centrul pentru Drepturile Economice și Sociale (CESR), „From disparity to dignity: tackling economic inequality through the Sustainable Development Goals, Human Rights Policy Brief (New York, 2016), pag. 8.

¹³ Felipe Bley Folly și alții, „Echoes from below: peoples' social struggles as an antidote to a «human rights crisis»” în *Right to Food and Nutrition Watch: the World Food Crisis – the Way Out* (Global Network for the Right to Food and Nutrition, septembrie 2017), pag. 30.

Franța;¹⁴ în Statele Unite ale Americii, lipsa garanției sau chiar a recunoașterii dreptului omului la participare politică este legat de sărăcia și incriminarea persoanelor sărace (a se vedea [A/HRC/38/33/Add.1](#)).

2. Redistribuirea bogăției și politicile fiscale

12. Obiectivul 10 este unul dintre cele mai remarcabile elemente ale Agendei 2030, reprezentând angajamentul formal de a soluționa inegalitatea în materie de venituri, dezechilibrele de putere sociale și politice, politicile fiscale și salariale neloiale, reglementările financiare și guvernanta economiei globale. Obiectivul încurajează, de asemenea, statele să adopte politici fiscale, salariale și de protecție socială pentru a obține treptat o mai mare egalitate. Implementarea de politici fiscale care redistribuie bogăția va contribui la realocarea puterii și la promovarea unui mai bun acces în cadrul sistemelor alimentare, în special pentru populația săracă a lumii, întrucât redistribuirea prin impozitare sau realocarea cheltuielilor existente ar putea rezolva peste 75% din sărăcia la nivel global.¹⁵

13. Sistemele fiscale progresive, inclusiv impozitarea directă pe venit și proprietate, care sprijină transferurile de protecție socială și serviciile publice, ar putea avea un impact redistributiv semnificativ.¹⁶ Impozitarea celor cu venituri mari și cheltuirea veniturilor colectate pentru bunuri și servicii publice esențiale pentru drepturile economice și sociale s-au dovedit un succes în unele țări dezvoltate. În Finlanda, 34% din populație s-ar fi aflat într-o situație de sărăcie relativă în 2015 în lipsa impozitelor și transferurilor directe, în loc de 6,3%.¹⁷ Politicile fiscale progresive au avut un impact mai redus asupra inegalității în țările în curs de dezvoltare, deși rezultatele diferă de la o țară la alta.

14. Finanțarea sănătății prin sisteme fiscale progresive este în beneficiul populației mai sărace ([A/71/304](#), pct. 30), precum și eliminarea lacunelor din politicile fiscale existente și redirectionarea resurselor către cei care se bazează pe programele alimentare, medicale și educaționale complete, precum și pe protecția socială, desfășurate de stat. Statele trebuie să examineze politicile de austeritate care reduc spațiul intervențiilor publice și care afectează semnificativ accesul cetățenilor la bunurile publice.¹⁸ Astfel de soluții în materie de politici au reprezentat subiectul central al segmentului integrării din cadrul Consiliului Economic și Social din iulie 2019, pe tema „Autonomizarea oamenilor și asigurarea incluziunii și a egalității”, în urma prezentării unor evaluări voluntare la nivel național din partea a aproximativ 50 de țări.

15. În ciuda potențialului său, Obiectivul 10 rămâne vulnerabil în fața neglijenței strategice și este mult mai probabil să fie neglijat de factorii de decizie politică. Printre deficiențele sale se numără lipsa unei ținte care să reducă distribuția inegală a veniturilor și a bogăției și a unui indicator care să arate dacă nivelul inegalității economice al unei țări scade până în 2030. Principala țintă în materie de inegalitate (ținta 10.1) se concentrează pe partea de 40% reprezentată de populația săracă, neglijând „pătura de mijloc lipsă” și ignorând realitatea multor țări dezvoltate în care

¹⁴ Înaltul Comisar al Organizației Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, Michelle Bachelet, declarație adresată Consiliului Drepturilor Omului, 6 martie 2019.

¹⁵ Chris Hoy și Andy Sumner, „Gasoline, guns, and giveaways: is there new capacity for redistribution to end three quarters of global poverty?”, Working Paper No. 433 (Washington, D.C., Centrul pentru Dezvoltare Globală, august 2016), pag. 2.

¹⁶ CESR, „From Disparity to Dignity”, pag. 20.

¹⁷ *Promoting Inclusion through Social Protection: Report on the World Social Situation 2018* (publicație a Organizației Națiunilor Unite, număr de vânzare E.17.IV.2), pag. 15.

¹⁸ Stephan Backes și alții, „Democracy not for sale: the struggle for food sovereignty in the age of austerity in Greece” (Amsterdam, Heidelberg și Atena/Salonic, Institutul Transnațional, FIAN International și Agroecopolis, noiembrie 2018).

nivelul de bogăție recentă a crescut pentru cei 1% din cei cu venituri mari. Statele trebuie să se bazeze pe coeficientul Gini, utilizat la scară largă, sau pe raportul Palma, mult mai eficient, care măsoară preimpozitarea și transferurile postsociale, pentru a surprinde impactul distributiv deplin al politicilor fiscale.

3. Extinderea sistemelor de protecție socială

16. Dreptul la hrană impune ca statele să consolideze în mod proactiv accesul cetățenilor la resurse și mijloace pentru a le asigura mijloacele de trai, inclusiv prin adoptarea de mecanisme de protecție socială. Raportorul special a abordat importanța protecției sociale, în special pentru lucrătorii din agricultură și din sectorul piscicol, care se numără printre cele mai sărace persoane ale lumii (A/73/164, pct. 21 și A/HRC/40/56, pct. 24). Protecția socială este, de asemenea, în beneficiul societăților în ansamblul lor (a se vedea A/65/259). Aproximativ 36% din populația „foarte săracă” a ieșit din starea de sărăcie extremă datorită plaselor de siguranță socială, în special datorită transferurilor în numerar și în natură, pensiilor sociale, lucrărilor publice și programelor de alimentație în școli.¹⁹ Aceste programe au redus deficitul de sărăcie cu aproape 50% în țările în curs de dezvoltare.²⁰

17. De la momentul adoptării Agendei 2030, numeroase țări și-au extins și consolidat în mod semnificativ acoperirea în ceea ce privește protecția socială, în concordanță cu Obiectivele de dezvoltare durabilă 1.3 și 10.4, și au stabilit niveluri eficiente de protecție socială, în conformitate cu Recomandarea Organizației Internaționale a Muncii (OIM) privind nivelul de protecție socială, 2012 (nr. 202).²¹ Programele de asistență socială finanțate prin impozite au avut cel mai mare impact asupra inegalității în Africa subsahariană și au avut cel mai mare efect de egalizare în țările din Europa de Est și Asia Centrală atunci când au fost combinate cu asigurările sociale.²² Aceste scheme de protecție socială fac mai mult decât să rezolve problema sărăciei în sine, ele combat riscul de sărăcie.

18. Cu toate acestea, mai puțin de jumătate din populația lumii este protejată efectiv prin protecție socială cu titlu executoriu, iar acoperirea este adesea limitată de o punere în aplicare, executare sau capacitate instituțională adesea inadecvată.²³ Doar un procent de 3%, respectiv 24% din populația săracă din țările cu venituri mici și medii sunt acoperite de programe de asigurări sociale și asistență socială, iar aproximativ 83% din populația rurală a Africii nu este protejată de un sistem național de asigurări de sănătate.²⁴

19. Eliminarea protecției sociale existente poate provoca prejudicii considerabile chiar și în țările cu o mare concentrație de bogăție și în care majoritatea populației își exercită dreptul la hrană și pe cel la sănătate. În ciuda succesului istoric al programului Foamete zero în Brazilia, de exemplu, reducerea protecției sociale între

¹⁹ Banca Mondială, „Safety nets”, document actualizat la 28 martie 2019 (www.worldbank.org/en/topic/safetynets).

²⁰ Ariel Fiszbein, Ravi Kanbur și Ruslan Yemtsov, „Social protection and poverty reduction: global patterns and some targets”, *World Development*, vol. 61 (septembrie 2014), pag. 167–177.

²¹ Peste 20 de țări au atins o acoperire aproape universală în ceea ce privește pensiile pentru limită de vârstă, iar acoperirea asigurărilor sociale a fost extinsă progresiv în Brazilia, Capul Verde, China, Ghana, India, Mexic, Mozambic, Africa de Sud și Thailanda. OIM, *World Social Protection Report 2017–19: Universal Social Protection to Achieve the Sustainable Development Goals* (Biroul Internațional al Muncii, Geneva, 2017), pag. 7.

²² *Report on the World Social Situation 2018*, pag. 11 and 12.

²³ OIM, *World Social Protection Report 2017–19*, pag. 9.

²⁴ Andrew Mundalo Allieu, „Implementing nationally appropriate social protection systems and measures for all: gaps and challenges facing rural areas”, lucrare prezentată Departamentului pentru Afaceri Economice și Sociale, ședință a grupului de experți privind eradicarea sărăciei rurale pentru punerea în aplicare a Agendei 2030, Addis Abeba, 27 februarie – 1 martie 2019.

2015 și 2017 a afectat 1,5 milioane de familii și a contribuit la revenirea la nivelul de sărăcie înregistrat cu opt ani înainte.²⁵ Crizele financiare ale Greciei și măsurile de austeritate neolibérale au distrus sistemul de protecție socială deja inadecvat al țării, contribuind la niveluri fără precedent de sărăcie și inegalitate.²⁶ Raportorul special pentru sărăcie extremă a observat recent impactul reducerilor majore aduse programelor de asistență socială și al unor niveluri ridicate de muncă periculoasă, cu salarii mici, în Regatul Unit al Marii Britanii și Irlandei de Nord, unde 14 milioane de persoane, o cincime din populație, trăiesc în sărăcie (a se vedea [A/HRC/41/39/Add.1](#)).

C. Autonomizarea și implicarea grupurilor care se confruntă cu o inegalitate sporită

20. Inegalitatea nu este limitată la bogăția financiară, ci include și discriminările socioeconomice, culturale și politice care afectează capacitatea unei persoane de a se bucura de o gamă largă de drepturi ale omului. În consecință, la ținta 10.2 din Obiectivul 10, statele sunt încurajate să acorde competențe și să promoveze incluziunea socială, economică și politică a tuturor persoanelor, indiferent de vârstă, sex, dizabilitate, rasă, etnie, origine, religie, statut economic sau de alt tip. Aceste discriminări sunt adesea o sursă de tensiuni și conflicte în societate.

21. Ca rezultat al lipsei de protecție juridică, femeile și fetele, copiii și tinerii, țăranii și alte comunități rurale, popoarele indigene și imigranții, care sunt integrați în sistemele alimentare globale, dar au fost lăsați în urmă din punct de vedere structural, se confruntă cu discriminări persistente, instituționalizate și vulnerabilitate sporită de foamete, în situații de dezastră și conflicte. Adoptarea unor politici strategice care să autonomizeze și să implice aceste grupuri îi va ajuta să li se asigure accesul la alimentație adecvată și va sprijini realizarea drepturilor omului.

1. Femeile

22. Femeile contribuie substanțial la sisteme alimentare durabile și la strategiile globale de eliminare a sărăciei, foametei și malnutriției, însă acestea reprezintă 70% din cei care suferă de foame în lume și este mult mai probabil să se confrunte cu insecuritatea alimentară și nutrițională.²⁷ Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei stabilește obligațiile comprehensive ale statelor de a promova egalitatea de gen și autodeterminarea femeilor și fetelor. Obiectivele oferă orientări suplimentare pentru a garanta faptul că femeile beneficiază de drepturile lor. Deși obținerea egalității de gen este scopul direct al Obiectivului 5, conceptul se reflectă în 36 de ținte și 45 de indicatori în toate Obiectivele.

23. Integrarea perspectivei de gen în toate domeniile în materie de politici va permite statelor să combată dezechilibrele de putere care au ca rezultat discriminarea și violența de gen, accesul limitat la proprietatea funciară, posesia de proprietate și la servicii de bază, muncă precară și neplătită, lipsa educației și barierele din calea

²⁵ Scrisoare adresată Braziliei de către Raportorii speciali privind dreptul la hrană; privind chestiunea obligațiilor în materie de drepturi ale omului referitoare la asigurarea unui mediu sigur, curat, sănătos și durabil; privind drepturile popoarelor indigene; și privind dreptul omului la apă potabilă sigură și la salubritate (22 februarie 2019).

²⁶ Sofia Adam și Christos Papatheodorou, „Dismantling the feeble social protection system of Greece: consequences of the crisis and austerity measures”, în *Challenges to European Welfare Systems*, Klaus Shubert, Palma de Villota and Johanna Kuhlmann, editori (Springer International Publishing, 2016).

²⁷ FAO, „Voices of the hungry” (media pe trei ani, 2015–2017). A se vedea, de asemenea, rapoartele Raportorului special pentru femei ([A/HRC/31/51](#), pct. 4 și 5), conflicte ([A/72/188](#)), schimbări climatice ([A/70/287](#), pct. 35–37) și dezastră ([A/HRC/37/61](#), pct. 47–52).

justiției (a se vedea [A/HRC/31/51](#)). Obiectivele de dezvoltare durabilă promovează un acces mai echitabil la resurse terestre și productive pentru femei și fete, ca o componentă esențială a egalității de gen (ținta 5.a) și o condiție prealabilă pentru atingerea țintei de foamete și malnutriție zero (ținta 2.3). În cazul în care li s-ar acorda același acces la resurse ca bărbații, femeile ar putea spori randamentul fermelor lor cu 20-30%, ceea ce ar putea crește producția agricolă totală în țările în curs de dezvoltare cu 2,5-4% pe an și ar putea reduce numărul celor care suferă de foame în lume cu 12-17%.²⁸

24. Pentru a realiza acest potențial, însă, statele trebuie să elimine legile și cutumele restrictive și discriminatorii care perpetuează inegalitatea dintre bărbați și femei. Ținta 5.a pledează pentru reforme care să permită femeilor accesul la proprietate, posesie, servicii financiare și resurse naturale, dar numai în conformitate cu legislația națională. Din cauza politicilor și practicilor discriminatorii, femeile reprezintă mai puțin de 13% din deținătorii de terenuri, în ciuda faptului că reprezintă 43% din forța de muncă agricolă, iar multe femei producători nu sunt remunerate sau nu au oportunități de piață.²⁹

25. Statele trebuie să adopte o interpretare mai strictă a Obiectivului nr. 5, una care să sublinieze egalitatea de gen ca o condiție prealabilă pentru autodeterminarea politică, oportunitățile economice, siguranța fizică, remunerarea egală, libertatea de alegere individuală și dreptul la hrană.³⁰ Cadrul Obiectivelor de dezvoltare durabilă promovează o viziune a egalității de gen care este mult prea limitativă, fără a menționa femeile în obiectivele țintele care privesc pădurile, deșertificarea și degradarea solului (Obiectivul 14) sau oceanele și pescuitul (Obiectivul 15).³¹ Obiectivul 13 privind schimbările climatice nu recunoaște, de asemenea, vulnerabilitatea sporită a femeilor și fetelor angajate în producția de alimente ([A/70/287](#)).

26. Adoptarea unor politici economice sensibile la egalitatea de șanse între femei și bărbați va contribui la acoperirea sarcinii disproporționate a muncii neplătite a femeilor, inclusiv a angajării neoficiale în sectorul agricol (Obiectivul 5.4), la garantarea unui loc de muncă decent (Obiectivul 8) și la reducerea diferenței salariale dintre femei și bărbați – în prezent de 23%, toate acestea subminând dreptul femeilor la hrană.³² De asemenea, femeile tinere ar trebui să poată avea locuri de muncă asigurate care să le permită concediul de maternitate și oportunitatea de a alăpta, în conformitate cu recomandările Organizației Mondiale a Sănătății (OMS).³³

27. Creșterea reprezentării femeilor în procesul decizional la toate nivelurile (ținta 5.5) începe cu extinderea oportunităților educaționale pentru adolescente (Obiectivul 4). Autonomizarea femeilor de toate vârstele pentru a se implica în procesele de elaborare de politici îmbunătățește nu doar sănătatea femeilor, ci și nutriția intergenerațională.³⁴ În Etiopia, implicarea cu succes a femeilor și reprezentarea

²⁸ FAO, *The State of Food and Agriculture 2010–11: Women in Agriculture – Closing the Gender Gap for Development* (Roma, 2011), pag. 5.

²⁹ Programul de dezvoltare al Organizației Națiunilor Unite, „Strategia pentru egalitatea de gen 2018–2021”, pag. 4.

³⁰ Declarație a Înaltului Comisar pentru Drepturile Omului din 16 ianuarie 2019 (a se vedea [A/HRC/40/34](#), pct. 12).

³¹ Bina Agarwal, „Gender equality, food security and the Sustainable Development Goals”, *Current Opinion in Environmental Sustainability*, vol. 34 (octombrie 2018), pag. 26–32.

³² [A/HRC/31/51](#), pct. 4 și 5. A se vedea, de asemenea, [A/72/188](#), [A/70/287](#) și [A/HRC/37/61](#).

³³ A se vedea Comitetul pentru drepturile copilului, Comentariul general nr. 15 (2013) cu privire la dreptul copilului de a beneficia de cel mai înalt standard realizabil de sănătate, art. 24 ([CRC/C/GC/15](#)).

³⁴ Notă explicativă pentru conferința internațională pe tema „Leaving no one behind: making the case for adolescent girls”, organizată de Fondul Internațional pentru Dezvoltare Agricolă (FIAD)

acestora în politicile alimentare și nutriționale au îmbunătățit nutriția fiecărui membru al gospodăriei.³⁵ Cu toate acestea, multe țări nu au reușit încă să atingă egalitatea de gen, ceea ce este crucial pentru dreptul la hrană.

2. Copiii

28. Realizarea dreptului la hrană pentru copii presupune ca statele să se concentreze asupra cauzelor structurale și fundamentale ale inegalității care consolidează reciproc foametea și malnutriția. Sărăcia reprezintă o forță motrice în spatele celor aproximativ 108 milioane de copii care lucrează în sectorul agricol și care riscă să fie supuși la traumatisme fizice și mentale și la riscuri sporite de încălcare a drepturilor omului și dreptului muncii (a se vedea [A/73/164](#)). Convenția cu privire la drepturile copilului și alte câteva convenții ale OIM stabilesc protecții specifice, dar mulți copii din comunitățile indigene, cu venituri scăzute, rurale și cele de migranți, precum și adolescențele, sunt încă angajați în economia agricolă subterană pentru a-și sprijini familia.

29. Agenda 2030 face trimitere direct la copiii în cele 35 de ținte, inclusiv în cele din cadrul Obiectivului 2 privind dubla povară a malnutriției. Investițiile în educație pot promova o mai bună nutriție, sănătatea (Obiectivul 3) și consumul și investițiile responsabile (Obiectivul 12) pentru copii. Obstacolele din calea educației, printre care se numără munca copiilor, izolarea geografică și statutul de migranți ilegali sporesc riscul de sărăcie și reduc accesul la o alimentație adecvată în viața al acestora. Este mult mai probabil pentru copiii să aibă performanțe academice scăzute în lipsa securității alimentare și nutriționale. Conflictele prelungite care conduc la foamete și malnutriție împiedică și mai mult accesul la educație (a se vedea [A/72/188](#)). Până în aprilie 2016, aproximativ 5 000 de școli din Republica Arabă Siriană au fost complet distruse din cauza conflictului și peste 60% din copiii refugiați sirieni nu au avut acces la educație.³⁶

30. Într-o epocă a agriculturii industrializate, accesul facil la alimente ieftine, prelucrate, cu conținut ridicat de zahăr, sare și grăsimi contribuie la toate formele de malnutriție la și răspândirea de boli netransmisibile în rândul copiilor. Unele state iau măsuri în temeiul Obiectivului 2 și OMS recomandă reglementarea industriei alimentare prin eliminarea alimentelor prelucrate din distribuitoarele automate din școli; introducerea de programe de alimentație în școli sensibile la problema nutriției; inițiative de etichetare și restricții publicitare; și adoptarea de măsuri economice pentru alimentele și băuturile importate clasificate ca fiind „nesănătoase”. Aceste măsuri sunt însă sporadice, iar statele trebuie să aibă un rol de reglementare mai activ pentru monitorizarea și aplicarea conformității industriale.

31. Întrucât agricultorii mondiali îmbătrânesc și migrează către centrele urbane, angajarea tinerilor educați în sectorul agricol oficial, în conformitate cu dreptul în materie de drepturile omului și cu standardele OIM, va sprijini dezvoltarea agriculturii și reducerea sărăciei (aspect pe care Comisia pentru securitatea alimentară mondială îl va dezbate în următorul său program de lucru). Aproape 1 miliard din cei 1,2 miliarde de tineri din lume cu vârste cuprinse între 15 și 24 de ani locuiesc în țările în curs de dezvoltare, iar jumătate din aceștia trăiesc în zone rurale.³⁷ Statele

și Salvați Copiii, Roma, 22 și 23 octombrie 2018.

³⁵ Agenția Statelor Unite ale Americii pentru Dezvoltare Internațională și Salvați Copiii, „Improving nutrition through multisectoral support: the ENGINE experience”, Empowering the New Generation to Improve Nutrition and Economic opportunities (ENGINE), raport final, 2011–2016).

³⁶ Leila Zerrougui, „Harnessing the potential of boys and girls to fulfil the promise of the Sustainable Development Goals” in *UN Chronicle: Implementing the 2030 Agenda – the Challenge of Conflict*, vol. LII, nr. 4, 2015 (New York, aprilie 2016).

³⁷ IFAD, *2019 Rural Development Report: Creating Opportunities for Rural Youth* (Roma, 2019),

trebuie să se asigure că aceste populații de tineri au acces la resurse productive, terenuri, credite și protecție socială adecvată.

3. Comunitățile rurale și țăranii

32. Migrația urbană a modificat peisajul demografic, justificând impunerea de acțiuni pentru ca orașele să devină mai sigure, mai reziliente și mai sustenabile (Obiectivul 11). Cu toate acestea, realizarea dreptului la hrană presupune o atenție specială acordată comunităților rurale, unde trăiește aproximativ 50% din populația lumii, o proporție care va crește probabil la 60% până în 2030.³⁸ Populația rurală reprezintă un procent copleșitor de 79% dintre cei aflați în sărăcie extremă.³⁹ Prevalența retardului de creștere în zonele rurale este de 26,8%, în comparație cu 19,2% în zonele urbane,⁴⁰ iar rata sărăciei în mediul rural este de peste trei ori mai mare decât în orașe.⁴¹

133. Aceste tendințe sunt globale: 413 milioane din populația săracă a lumii trăiesc în Africa, unde aproximativ 60% din populație este rurală;⁴² 111,6 milioane de europeni, sau 23,5% din populație, sunt expuși riscului de sărăcie sau excluziune socială, iar sărăcia rurală este cu 3,5% mai mare decât sărăcia urbană din Statele Unite ale Americii;⁴³ există de asemenea mari insule de sărăcie rurală în Asia și America Latină. FAO și-a lansat recent strategia cunoscută sub numele de „100 de teritorii cu foamete zero” pentru a se concentra asupra celor mai vulnerabile teritorii rurale din Republica Dominicană, Columbia, Peru și din alte țări din America Latină și Caraibe.

34. Majoritatea comunităților rurale se bazează pe agricultură, producția vegetală, pescuit și acvacultură pentru traiul lor, însă privatizarea semințelor, a informațiilor genetice (prin secvențiere și brevete) și noi biotehnologii, de exemplu manipularea genetică prin regimul proprietății intelectuale, amenință aceste practici. Declarația recent adoptată de Organizația Națiunilor Unite privind drepturile țăranilor și ale altor persoane care lucrează în zonele rurale consolidează obligația statelor de a oferi acces favorabil incluziunii și neobstrucționat la resursele productive pentru populațiile rurale, în conformitate cu Convenția privind diversitatea biologică și cu Protocolul de la Nagoya privind accesul la resursele genetice și împărțirea corectă și echitabilă a beneficiilor. Recomandarea generală nr. 34 (2016) privind drepturile femeilor din mediul rural a Comitetului pentru eliminarea tuturor formelor de discriminare față de femei oferă orientări suplimentare privind accesul la resurse pentru femeile din mediul rural.

35. Obiectivele de dezvoltare durabilă reflectă importanța accesului la terenuri pentru a reduce sărăcia, inclusiv la terenurile deținute colectiv (indicatorul 1.4.2). Comitetul pentru securitatea alimentară mondială a încurajat statele să valorifice

pag. 14.

³⁸ *Raportul 2018 privind obiectivele de dezvoltare durabilă* (publicație a Organizației Națiunilor Unite, nr. de vânzare. E18.I.6), pag. 15.

³⁹ Banca Mondială, *Poverty and Shared Prosperity 2018: Piecing Together the Poverty Puzzle* (Washington, D.C., Banca Internațională pentru Reconstrucție și Dezvoltare/Banca Mondială, 2018), pag. 38.

⁴⁰ Institutul Internațional de Cercetare în domeniul Politicii Alimentare, *Global Food Policy Report 2019*, pag. 7.

⁴¹ David Suttie, „Overview: rural poverty in developing countries – issues, policies and challenges”, lucrare prezentată Departamentului pentru Afaceri Economice și Sociale, ședință a grupului de experți privind eradicarea sărăciei rurale pentru punerea în aplicare a Agendei 2030, Addis Abeba, 27 februarie – 1 martie 2019, pag. 1.

⁴² Suttie, „Overview: rural poverty in developing countries”.

⁴³ Paola Bertolini, „Overview of income and non-income rural poverty in developed countries”, document disponibil la adresa www.un.org/development/desa/dspd/wp-content/uploads/sites/22/2019/03/bertolini-presentation-on-rural-poverty-developed-countries-2.pdf.

economiile bazate pe o gestionare a resurselor și pe o producție a alimentelor colectivă și cutumiară în cadrul Orientărilor voluntare privind guvernanta responsabilă a proprietății funciare, a pescuitului și a pădurilor, în contextul securității alimentare naționale. În Mali, de exemplu, legea privind terenurile agricole recunoaște drepturile funciare colective ca având aceeași legitimitate ca a drepturilor de proprietate private.⁴⁴ Din nefericire, această practică nu este larg răspândită, iar comunitățile care nu dețin proprietatea funciară asupra terenurilor riscă să își piardă bunurile (A/HRC/40/56, pct. 47).

36. Deceniul Organizației Națiunilor Unite privind Agricultura Familială a subliniat necesitatea revitalizării, pentru a întrerupe ciclurile sărăciei rurale și pentru a aborda normele discriminatorii. Statele trebuie să aibă în vedere asocierea asigurărilor sociale cu persoanele, nu cu contractele de muncă oficiale, și să sporească accesibilitatea și atractivitatea protecției sociale pentru populația rurală, prin ajustarea contribuțiilor (a se vedea A/73/164).⁴⁵ Consolidarea legăturilor instituționale dintre producătorii rurali și orașe și sporirea oportunităților de piață pentru micii producători vor permite în continuare populației rurale să beneficieze de urbanizare.⁴⁶ Comitetul pentru securitatea alimentară mondială recomandă furnizarea unor informații corecte și transparente cu privire la prețuri, astfel încât micii producători să poată lua o decizie informată cu privire la data și locul producerii și vânzării.⁴⁷

37. Investițiile publice și private în infrastructura rurală, cercetarea agricolă și serviciile de extindere s-au dovedit eficiente în reducerea sărăciei rurale și promovarea incluziunii economice. Obiectivul 2 (ținta 2.A) necesită aceste strategii pentru a spori capacitatea de producție agricolă în țările în curs de dezvoltare, în special în țările cel mai puțin dezvoltate. Statele trebuie să restructureze politicile care consolidează inegalitatea, de exemplu cele care favorizează achizițiile de terenuri la scară largă în locul dezvoltării fermelor mici și să se asigure că investițiile infrastructurale ajung în zonele cele mai izolate, care tind să fie mai afectate de dezastre și unde foamea și malnutriția sunt mai grave.⁴⁸

38. Eforturile de revitalizare a comunităților rurale vor eșua în cele din urmă dacă statele continuă să investească în agricultura la scară largă, industrializată, care este o sursă importantă de emisii de gaze cu efect de seră și de degradare a mediului și un factor major al inegalității, foametei și malnutriției (a se vedea A/70/287). Obiectivul 2 (obiectivul 2.4) invită statele să investească în sisteme alimentare și practici agricole mai incluzive, mai reziliente și mai durabile, în concordanță cu acțiunile mai ample din domeniul schimbărilor climatice (Obiectivul 13). Statele trebuie să investească în agroecologie, care a devenit o soluție cheie pentru sporirea securității alimentare și care oferă un cadru politic general care evidențiază legătura dintre sistemele agricole adaptate la nivel local și dreptul la hrană (a se vedea A/HRC/34/48).⁴⁹

⁴⁴ Mohamed Coulibaly, „Historic new law secures land for Malian farmers” (Institutul Internațional pentru Dezvoltare Durabilă, 15 iunie 2017).

⁴⁵ Allieu, „Implementing nationally appropriate social protection systems”, pag. 9.

⁴⁶ Suttie, „Overview: rural poverty in developing countries”.

⁴⁷ Comitetul pentru securitatea alimentară mondială, „Connecting smallholders to markets: policy recommendations”, pag. 4.

⁴⁸ Ana Paula de la O Campos și alții, *Ending Extreme Poverty in Rural Areas: Susținerea Livelihoods pentru a nu lăsa pe nimeni în urmă* (Roma, FAO, 2018), pag. 15.

⁴⁹ Comitetul pentru securitatea alimentară mondială, Grupul de experți la nivel înalt privind securitatea alimentară și nutriția, „Agroecological and other innovative approaches for sustainable agriculture and food systems that enhance food security and nutrition” (Roma, 2019).

4. Populațiile indigene

39. Multe din cele 370 de milioane de persoane aparținând populațiilor indigene ale lumii sau confruntat în trecut cu nedreptăți și discriminări grave, care le-au subminat dreptul la hrană.⁵⁰ În ciuda faptului că reprezintă doar 5% din populație, populațiile indigene reprezintă 15% din cei aflați în stare de sărăcie extremă.⁵¹ Cu toate acestea, persoanele indigene au fost neglijate în cadrul Obiectivelor de dezvoltare durabilă și în procesul de punere în aplicare a acestora. Dintre cele 43 de evaluări naționale voluntare prezentate în 2017, doar 11 s-au referit la populațiile indigene ca subiect al strategiilor de eliminare a discriminării și excluziunii pe motive de grup.⁵² Deși Obiectivul 2 (obiectivul 2.3) invită statele să promoveze accesul sigur și egal la terenuri și alte resurse productive pentru micii producători de alimente, în special pentru populațiile indigene, în cele 168 de obiective rămase există doar o altă trimitere la aceste populații. Doar 4 din 230 de indicatori menționează în mod specific populațiile indigene, inclusiv unul care conține o măsură financiară privind bogăția, dar care nu ține cont de valoarea terenurilor, teritoriu și dreptul asupra resurselor.⁵³

40. Declarația Organizației Națiunilor Unite privind drepturile popoarelor indigene recunoaște în mod specific importanța resurselor naturale pentru populațiile indigene care se bazează pe agricultura de subzistență, vânătoare și recoltare pentru a-și asigura mijloacele de trai și identitatea culturală. Populațiile indigene au contribuit la susținerea ecosistemelor fragile precum pădurile tropicale, terenurile de pășunat și sistemele agricole prin rotație la scară largă.⁵⁴ Cu toate acestea, investițiile în extracția de resurse, minerit și chiar așa-numitele proiecte de dezvoltare durabilă, concepute pentru a se adapta la schimbările climatice în temeiul Obiectivelor 7 și 13, nu respectă dreptul populațiilor indigene de a-și da sau de a refuza consimțământul liber, informat și în prealabil, și, adesea, conduce la strămutarea de pe terenurile lor tradiționale (A/70/287, pct. 68).

41. Populațiile indigene care trăiesc în zonele rurale trebuie să aibă acces echitabil la instrumentele și resursele necesare pentru a sprijini producția de alimente și accesul la piețe, în conformitate cu aceste protecții extinse la comunitățile rurale neindigene. Acest acces include dreptul de proprietate sau dreptul asigurat asupra terenurilor pentru femei și fete (ținta 5.A) și recunoașterea drepturilor bazate pe proprietatea funciară colectivă și pe sistemele de resurse colective. Populațiile indigene trebuie, de asemenea, să beneficieze de oportunități de a menține diversitatea genetică a semințelor, de a accesa și de a împărtăși în mod echitabil și echitabil beneficiile rezultate din utilizarea resurselor genetice și a cunoștințelor tradiționale asociate, astfel cum se promite în general în Obiectivul 2 și se reflectă în dreptul internațional.

42. Consolidarea capacității de adaptare a sistemului alimentar și a agriculturii la schimbările climatice, la vremea extremă și alte dezastre (Obiectivul 2.4) va impune

⁵⁰ FAO, Echipa populațiilor indigene, „Indigenous peoples and their right to food” (document intern), pag. 2.

⁵¹ „Inclusion, equality and empowerment to achieve sustainable development: realities of indigenous peoples”, raport al principalului grup al populațiilor indigene, prezentat forumului politic la nivel înalt al Consiliului Economic și Social, iulie 2019, disponibil la adresa <https://www.indigenouspeoples-sdg.org/index.php/english/>.

⁵² Sakiko Fukuda-Parr și Thea Smaavik Hegstad, „«Leaving no one behind» as a site of contestation and reinterpretation”, document de referință nr. 47 al Comitetul pentru politici de dezvoltare (ST/ESA/2018/CDP/47), p. 7.

⁵³ Galina Angarova, Tebtebba Foundation și Roberto Borrero, Consiliul internațional al tratatelor indiene, parteneri mondiali ai principalului grup al populațiilor indigene, document prezentat forumului politic la nivel înalt al Consiliului Economic și Social, pag. 5.

⁵⁴ FAO, Echipa populațiilor indigene, „Indigenous peoples and their right to food” (document intern), pag. 5.

ca statele să evalueze cunoștințele și practicile populațiilor indigene care au promovat cu succes biodiversitatea și sănătatea ecosistemelor (A/HRC/36/46, pct. 22). În calitate de custozii ai unui procent de 80% din biodiversitatea rămasă a lumii, populațiile indigene sunt în poziția unică de a reacționa la impactul schimbărilor climatice, dar se află de asemenea în prima linie a dezastrelor și conflictelor naturale provocate de climă (a se vedea A/HRC/37/61). Eliminarea decalajului educațional și sporirea oportunităților de muncă decentă, despre care OIM a afirmat că ar trebui să se alinieze la Convenția referitoare la populațiile indigene și tribale din 1989 (nr. 169), va contribui la consolidarea rezistenței populațiilor indigene față de aceste șocuri.⁵⁵

5. Migranți, refugiați și persoane strămutate intern

43. Populațiile care migrează voluntar sau ca răspuns la șocurile economice, conflicte, sărăcie, dezastre naturale sau schimbări climatice se confruntă cu inegalități sporite și cu obstacole de neegalat în calea dreptului la hrană. 763 de milioane de persoane s-au deplasat în interiorul țării de origine,⁵⁶ dintre care cifra record de 41,3 milioane de persoane care sunt în prezent strămutate intern din cauza conflictelor și a violențelor.⁵⁷ Alte 25,9 milioane de refugiați au fugit din țările lor pentru a scăpa de conflicte și persecuție în 2018,⁵⁸ contribuind la cifra de 258 milioane de persoane care trăiesc în afara țării lor, față de 173 milioane în 2000.⁵⁹ Aceste populații nu se pot bucura întru totul de dreptul lor la hrană, întrucât inegalitatea sistemică și discriminarea contribuie la exploatarea economică gravă, excluziunea socială și invizibilitatea politică a acestora (A/73/164, pct. 53–59).

44. Această discriminare este evidentă în dezbateră modernă privind imigrația, caracterizată de concepții greșite și temeri legate de șomaj, viabilitatea sistemelor de asistență socială și alte aspecte ale globalizării.⁶⁰ Incriminarea imigranților, în special a celor fără forme legale, și reapariția retoricii xenofobe a guvernelor și partidelor politice încalcă principiile drepturilor omului privind egalitatea și nediscriminarea, aflate în centrul promisiunii Agenda 2030 de a nu lăsa pe nimeni în urmă.⁶¹ Drepturile fundamentale se aplică tuturor, fără discriminare. Orice tratament diferențiat al neresortanților din partea statelor nu trebuie să fie contrar obligațiilor în materie de drepturi ale omului.

45. Obiectivele de dezvoltare durabilă reflectă obligația statelor de a proteja migrația în toate etapele procesului de migrație (Obiectivul 10.7) și de a administra accesul la justiție în urma unor tratamente discriminatorii sau ale unor încălcări ale drepturilor (Obiectivul 16). În Pactul global pentru o migrație sigură, ordonată și reglementată, statele sunt încurajate să elaboreze politici clare, pe termen lung și bazate pe probe, care să asigure tuturor migraților o protecție egală a drepturilor

⁵⁵ Rishabh Kumar Dhir, „Sustainable Development Goals: indigenous peoples in focus” (OIM, iulie 2016), pag. 5.

⁵⁶ Organizația Internațională pentru Migrație, „Migration in the world” (document actualizat ultima dată la 21 iunie 2018), disponibil la adresa www.iom.sk/en/migration/migration-in-the-world.html.

⁵⁷ Centrul de monitorizare a strămutărilor interne, *Global Report on Internal Displacement 2019* (mai 2019), pag. 48.

⁵⁸ Biroul Înaltului Comisariat al Națiunilor Unite pentru Refugiați, *Global Trends: Forced Displacement in 2018* (Geneva, iunie 2019), pag. 13.

⁵⁹ *The Sustainable Development Goals Report 2018*, pag. 15.

⁶⁰ *The Economic, Social and Cultural Rights of Migrants in an Irregular Situation* (publicație a Organizației Națiunilor Unite, nr. de vânzare E.14.XIV.4), pag. 12.

⁶¹ Comitetul pentru protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migrați și ale membrilor familiilor acestora, în Comentariul general nr. 2 (2013) cu privire la drepturile lucrătorilor migrați fără forme legale și ale membrilor familiilor acestora, precum și Raportorul special pentru drepturile omului ale migraților, François Crépeau, în declarația sa adresată Adunării Generale la 21 octombrie 2011, au declarat că migrația fără forme legale nu constituie o infracțiune.

omului. Orientările privind criteriile și standardele aplicabile referitoare la detenția solicitanților de azil și alternativele la detenție stipulează în continuare asigurarea de alimente cu valoare nutrițională adecvată vârstei, sănătății și originii culturale/religioase, precum și disponibilitatea unor diete speciale pentru femeile însărcinate sau care alăptează, fără a ține seama de statutul de migrant.

46. Garantarea unor oportunități de muncă decente va contribui la reducerea numărului de locuri de muncă neoficiale, cu salarii mici și periculoase și va permite migranților să-și asigure singuri subzistența într-un mod demn. Migrația poate genera locuri de muncă și oportunități de investiții prin intermediul fondurilor transferate care sprijină mobilitatea economică a gospodăriilor beneficiare și permit migrația internă către noi piețe, cu un potențial mai mare de forță de muncă. În temeiul Obiectivului 10 (ținta 10.C), statele sunt încurajate să reducă costurile transferului de fonduri și să elimine anumite coridoare de transfer până în 2030. În Orientările voluntare privind sprijinirea reconcilierii progresiste a dreptului la o alimentație adecvată în contextul securității naționale, statele sunt invitate să promoveze utilizarea eficientă a transferului de migranți pentru investiții care le-ar putea îmbunătăți subzistența, inclusiv securitatea alimentară a familiilor acestora.

47. Statele trebuie să prevadă strategii imediate și pe termen lung pentru integrarea imigranților în cadrele juridice existente prin programe specifice, cu repere și termene clare. Fostul Raportor special pentru drepturile omului ale migranților a explicat că o colectare a datelor defalcată pe toate motivele de discriminare interzise va contribui la garantarea eficienței acestor programe (A/HRC/35/25, pct. 76). Majoritatea sistemelor naționale și internaționale de date încă nu înregistrează cu acuratețe migrații fără forme legale, în pofida existenței Convenției internaționale privind protecția drepturilor tuturor lucrătorilor migranți și ale membrilor familiilor acestora, precum și a Convenției OIM privind lucrătorii migranți (dispoziții suplimentare) din 1975 (nr. 143), care se aplică tuturor lucrătorilor migranți.

III. Îmbunătățirea punerii în aplicare a Obiectivelor de dezvoltare durabilă: crearea unui mediu favorabil și reformarea cadrului instituțional

48. Forumul politic la nivel înalt privind dezvoltarea durabilă se va întruni sub auspiciile Adunării Generale la nivelul șefilor de stat și guvern în septembrie 2019, pentru prima dată de la adoptarea Agendei 2030, și va oferi oportunitatea de a face schimb de opinii privind provocările în materie de punere în aplicare. Deși summit-ul va oferi părților interesate un forum pentru a împărtăși cele mai bune practici, obstacolele din calea punerii efective în aplicare au făcut deja obiectul multor discuții și dezbateri.

A. Adoptarea unei abordări bazate pe drepturile omului

49. Promisiunea ambițioasă a Agendei 2030 de a realiza drepturile omului tuturor se bazează pe Declarația Universală a Drepturilor Omului și pe instrumentele internaționale în materie de drepturile omului care stabilesc obligațiile statului de a respecta, proteja și promova drepturile omului și libertățile fundamentale. Aproximativ 92% din cele 169 de ținte sunt legate de drepturile stabilite în Convenția internațională privind eliminarea discriminării rasiale, Convenția împotriva torturii și altor pedepse ori tratamente cu cruzime, inumane sau degradante, Convenția privind drepturile persoanelor cu dizabilități, Convenția cu privire la drepturile copilului, Convenția asupra eliminării tuturor formelor de discriminare față de femei, și cele două pacte internaționale, Pactul internațional cu privire la drepturile civile și politice

și Pactul internațional cu privire la drepturile economice, sociale și culturale, care recunoaște dreptul la hrană.

50. Faptul că Agenda 2030 nu a menționat majoritatea drepturilor economice, sociale și culturale și trimiterea unică la drepturile omului în toate Obiectivele nu înseamnă că drepturile omului sunt doar accesorii acestora.⁶² Implementarea cu succes a Obiectivelor necesită mai degrabă plasarea drepturilor omului în centrul procesului în materie de politici.⁶³ O abordare bazată pe drepturile omului a Obiectivelor recunoaște faptul că acestea trebuie abordate holistic, întrucât, la fel ca și drepturile omului, sunt interconectate, indivizibile și interconectate. Această abordare permite statelor să dezvolte programe și instrumente politice coerente, adaptate contextelor locale, pentru a integra principiile participării, universalității, indivizibilității, egalității, nediscriminării, responsabilității și statului de drept.

51. O abordare bazată pe drepturile omului reflectă, de asemenea, înțelegerea faptului că dreptul la hrană și Obiectivele se consolidează reciproc: drepturile economice, sociale și culturale pot oferi un temei juridic și orientări în ceea ce privește punerea în aplicare a Obiectivelor, iar Obiectivele pot spori sprijinul pentru realizarea acestor drepturi.⁶⁴ Ratificarea instrumentelor în materie de drepturile omului constituie un prim pas important pentru acoperirea lacunelor la nivel național. Statele trebuie să recunoască în linii mari obligațiile pe care le au ca responsabile față de persoanele și grupurile care dețin drepturi. Titularii de drepturi nu sunt doar beneficiarii pasivi, ci și principalii actori ai Obiectivelor și au dreptul de a formula o plângere împotriva statului atunci când drepturile rămân nerealizate. Punerea în aplicare a Obiectivelor trebuie să pună accentul pe accesul la justiție și pe participarea favorabilă incluziunii (Obiectivul 17), care a reprezentat, de asemenea, un element important în cursul procesului de pregătire a Obiectivelor de dezvoltare durabilă.⁶⁵

52. Mecanismele pentru drepturile omului, inclusiv Consiliul Drepturilor Omului, procedurile speciale, organele tratatului și evaluarea periodică universală trebuie să fie integrate mai sistematic în planificarea națională privind Obiectivele de dezvoltare durabilă (A/HRC/40/34, pct. 23). Raportorul special a colaborat strâns cu agențiile cu sediul la Roma și cu Comitetul pentru securitatea alimentară mondială pentru a promova dreptul la hrană ca parte a Obiectivului 2. Titularii mandatelor pentru proceduri speciale au discutat despre Obiective în cadrul celei de-a douăzeci și patra întâlniri anuale. În temeiul Rezoluției 37/24, Consiliul Drepturilor Omului a organizat reuniuni intersecionale pentru a dezbate aspectele esențiale pentru reuniunea forumului politic la nivel înalt din 2019. Cu toate acestea, este necesară o acțiune mai coordonată și mai coerentă între New York și Geneva pentru a se asigura că guvernele se folosesc de cunoștințele lor despre mecanismele de protecție a drepturilor omului pentru a fundamenta procesul de dezvoltare durabilă (A/HRC/40/34, pct. 32).

⁶² A se vedea Agenda 2030, pct. 7, care menționează în mod explicit dreptul la apă potabilă și la salubritate, și ținta 4.7, care este singura parte a Obiectivelor de dezvoltare durabilă care utilizează termenul „drepturile omului.”

⁶³ Grupul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare Durabilă, Grupul de lucru pentru drepturile omului, „The human rights-based approach to development cooperation: towards a common understanding among United Nations agencies” (2003).

⁶⁴ Christophe Golay, *No One Will be Left Behind: the Role of United Nations Human Rights Mechanisms in Monitoring the Sustainable Development Goals that Seek to Realize Economic, Social and Cultural Rights*, nota de informare nr. 11 (Geneva, Academia de Drept Internațional și Drepturile Omului din Geneva, ianuarie 2018), pag. 6.

⁶⁵ Declarație a Înalțului Comisar al Națiunilor Unite pentru Drepturile Omului, Navi Pillay, “Addressing inequalities in the SDGs: a human rights imperative for effective poverty eradication”, făcută în fața Grupului de lucru deschis pentru Obiectivele de dezvoltare durabilă, a opta sesiune, 4 februarie 2014.

B. Consolidarea controlului și a responsabilității

53. Ca urmare a reticenței statului în faza de elaborare, Agenda 2030 prevede doar urmărirea și evaluarea care constă mai degrabă în evaluări naționale voluntare și orientări colegiale neobligatorii decât în responsabilitate. Statele membre sunt încurajate să realizeze evaluări periodice și incluzive ale progreselor la nivel național și subnațional, care sunt orientate către țară și pe țară, și să-și prezinte concluziile în fața forumului politic la nivel înalt (Agenda 2030, pct. 79). Nu există cerințe suplimentare privind frecvența sau regularitatea acestor evaluări. Drept rezultat al timpului limitat acordat dezbaterii evaluărilor la întâlnirile anterioare ale forumului și al lipsei de implicare cu societatea civilă, unele persoane au criticat evaluările ca fiind o „tentativă grăbită de a elabora împreună un raport pentru a fi prezentat la New York, ratând posibilitatea de a transforma acest proces într-un «punct culminant al eforturilor reale la nivel național» de a pune în aplicare agenda.”⁶⁶

54. Secretarul general și Departamentul Afacerilor Economice și Sociale al Secretariatului reamintesc statelor că procesul de raportare de jos în sus trebuie să fie deschis, favorabil incluziunii, participativ și transparent pentru toți, să respecte drepturile omului și să se concentreze în special asupra persoanelor celor mai sărace, celor mai vulnerabile și celor lăsate cel mai la urmă [Agenda 2030, pct. 74 (d) și (e)]. În unele țări, precum Guatemala și Finlanda, evaluările voluntare la nivel național au consolidat o abordare favorabilă incluziunii față de punerea în aplicare a Agendei, din partea întregului guvern și a întregii societăți.⁶⁷ Cu toate acestea, evaluările nu sunt standardizate, ceea ce îngreunează compararea progreselor dintre țări, și nu toate statele raportează despre fiecare obiectiv, în ciuda caracterului integrat al Obiectivelor de dezvoltare durabilă.

55. Forumul politic la nivel înalt este „la fel de bun ca și procesul pe care se bazează” și până acum nu s-a dovedit a fi un organ de supraveghere eficient și independent, separat de Consiliul Economic și Social.⁶⁸ Statele trebuie să prezinte rapoarte despre Obiectivele de dezvoltare durabilă într-o manieră mai holistică, să asigure consultări mai ample cu părțile interesate în cursul procesului și să extindă discuțiile pentru a se concentra asupra progreselor tangibile din cadrul Obiectivelor, ținând seama de populațiile cele mai vulnerabile. Statele trebuie să sprijine dreptul la hrană și să instituie mecanisme pentru a evalua planificarea, bugetarea și rezultatele intervențiilor legate de alimentație și nutriție. Observatoarele naționale, precum cele înființate în Spania și unele țări din America Latină, ar putea contribui la intensificarea acestor eforturi.

56. Obiectivul 17 prevede implicarea unor parteneri internaționali precum agențiile cu sediul la Roma în implementarea Obiectivelor. Orientările voluntare ale Comitetului pentru securitatea alimentară mondială și Cadrul strategic global pentru securitate alimentară și nutriție oferă instrumente-cheie de referință pentru o

⁶⁶ Moizza Binat Sarwar și Susan Nicolai, „What do analyses of voluntary national reviews for Sustainable Development Goals tell us about «leave no one behind»?”, notă informativă (Londra, Overseas Development Institute, 2018), pag. 6.

⁶⁷ Karina Cázarez-Grageda, „The whole of Government approach: initial lessons concerning national coordinating structures for the 2030 Agenda and how review can improve their operation” și „The whole of society approach: levels of engagement and meaningful participation of different stakeholders in the review process of the 2030 Agenda”, documente de discuție (Partners for Review, martie 2019 și octombrie 2018), documente disponibile la adresa <https://sdg.iisd.org/news/p4r-examines-whole-of-government-whole-of-society-approaches-in-2030-agenda-reviews/>.

⁶⁸ Institutul Internațional pentru Dezvoltare Durabilă, „Overseeing Agenda 2030: how to avoid a repeat of the Commission on Sustainable Development”, document disponibil la adresa www.iisd.org/library/how-avoid-repeat-commission-sustainable-development.

guvernanță eficientă a alimentelor, agriculturii și nutriției statelor, actorilor interguvernamentali, societăților civile și sectorului privat. Crearea de spații sigure pentru actorii din media, jurnaliști și apărătorii drepturilor omului, care să investigheze și să raporteze progresele înregistrate în cadrul Obiectivelor, în concordanță cu dreptul la libertatea de exprimare și informare, va asigura un control suplimentar și va contribui la responsabilizarea statelor pentru lipsa de acțiune. Promovarea transparenței în procesul de realizare a Obiectivelor de dezvoltare durabilă și facilitarea dialogului dintre toate părțile interesate relevante vor continua să garanteze că statele își mențin obligațiile ce le revin în temeiul dreptului în materie de drepturile omului și că depun eforturi pentru atingerea Obiectivelor.

C. Alocarea de resurse financiare suplimentare

57. Progresele înregistrate în cadrul Agendei 2030 au fost în mare măsură blocate din cauza fondurilor insuficiente. Fondul Monetar Internațional (FMI) a stabilit că realizarea Obiectivelor va necesita cheltuieli suplimentare în 2030 de 0,5 miliarde \$ pentru țările în curs de dezvoltare cu venituri mici și 2,1 trilioane \$ pentru economiile de piață emergente.⁶⁹ Grupul operativ inter-agenții privind finanțarea dezvoltării durabile confirmă că mobilizarea de fonduri suficiente rămâne o provocare majoră pentru punerea în aplicare a programului și observă că investițiile care sunt cruciale pentru atingerea Obiectivelor rămân subfinanțate.⁷⁰

58. Nu toate metodele de finanțare și investițiile sunt la fel de compatibile cu o abordare holistică și bazată pe drepturile omului în ceea ce privește punerea în aplicare. Finanțarea eficientă a Obiectivelor va lua în considerare natura interconectată a acestora și nevoia de autonomizare și implicare de jos în sus. Statele trebuie să examineze cu atenție proiectele durabile care atrag investitorii și guvernele, inclusiv monocultura industrializată, marile baraje, infrastructura pentru comerțul și exportul pe distanțe lungi, sau orașele verzi care găzduiesc populații de migranți. Realizarea unei evaluări *ex ante* aprofundate a drepturilor omului în ceea ce privește proiectele propuse finanțate prin finanțare mixtă, parteneriate multipartite și investiții private ar trebui să asigure compatibilitatea acestora cu drepturile omului. Același lucru este valabil și pentru instrumentele de natura datoriei, precum obligațiunile ecologice și obligațiunile pentru obiectivele de dezvoltare durabilă, care sporesc nivelul de îndatorare al țărilor și riscul de neîndeplinire a obligațiilor.

59. Țările donatoare trebuie să aloce mai multe resurse financiare pentru obiective, în concordanță cu Pactul internațional privind drepturile economice, sociale și culturale, care obligă statele să aloce maximum de resurse disponibile pentru realizarea progresivă a drepturilor omului. 8 din cele 25 de țări donatoare din cadrul Comitetului de asistență pentru dezvoltare al Organizației pentru Cooperare și Dezvoltare Economică contabilizau 78% din ajutorul alocat „drepturilor omului” și 71% alocat „participării și societății civile”, indicând sprijinul insuficient față de o abordare a obiectivelor bazată pe drepturile omului.⁷¹ Puținele țări respectă în prezent obiectivul de 0,7% pentru cheltuielile alocate ajutoarelor internaționale și promisiunea de 100

⁶⁹ Victor Gaspar și alții, „Fiscal policy and development: human, social, and physical investment for the SDGs”, notă a discuțiilor personalului FMI, SDN/19/03 (FMI, ianuarie 2019).

⁷⁰ *Financing for Sustainable Development Report 2019* (publicație a Organizației Națiunilor Unite, nr. de vânzare E.19.I.7), pag. xvii.

⁷¹ Brian Tomlinson, AidWatch Canada, „Implementing a human rights-based approach: lessons from the experience of providers of international assistance” în *Policy Research on the Implementation of a Human Rights-Based Approach in Development Partnerships* (Quezon City, Filipine, CSO Partnerships for Development Effectiveness, ianuarie 2018), pag. 26.

miliarde \$ făcută Fondului verde pentru climă în 2015, în conformitate cu Obiectivul 13.

60. Statele trebuie să își reconfirme angajamentul față de Agenda de acțiune de la Addis Abeba din 2015 adoptată la A treia conferință internațională privind finanțarea pentru dezvoltare, care oferă un cadru global de finanțare a dezvoltării durabile și de consolidare a acțiunilor colective, și care a catalizat deja mai multe proiecte de dezvoltare durabilă relevante pentru dreptul la hrană, inclusiv proiectul „Livelihoods Mount Elgon”, care are ca scop autonomizarea a 30 000 de mici fermieri din Kenya prin intermediul unui model inovator de investiții.⁷²

61. Investițiile în apă potabilă curată și energie, accesul la terenuri, egalitatea de gen, educația, securitatea alimentară și ceilalți piloni ai obiectivelor pot oferi oportunități de a genera profituri, dar acestea privesc și drepturile fundamentale ale omului. Este important ca dreptul la hrană să nu fie transformat într-o marfă, ca accesibilitatea să fie garantată pe baza nevoilor și nu pe baza randamentului financiar și ca obținerea de profit din agricultură și din sistemele alimentare să nu crească inegalitatea dintre furnizori și titularii de drepturi.⁷³

D. Reconcilierea țințelor fragmentate și concurente

62. Fragmentarea, duplicarea și contradicțiile dintre obiective au tergiversat punerea în aplicare a acestora, însă statele trebuie să elaboreze politici care să pună în evidență sinergiile, sau legăturile pozitive dintre obiective, nu compromisurile percepute.⁷⁴ Țintele asociate atingerii obiectivului „Foamete zero” sunt legate de eradicarea sărăciei extreme și de progresul realizat în cadrul altor obiective economice și sociale.⁷⁵ Obiectivele legate de sărăcie și sănătate, care sunt legate inextricabil de dreptul la hrană și la nutriție, se numără printre cele mai des asociate progreselor înregistrate în cadrul altor obiective.⁷⁶ Importanța relativă a acestor legături și dacă acestea reprezintă sinergii sau compromisuri pot varia în funcție de regiune sau contextul socioeconomic. Cu toate acestea, statele trebuie să adopte politici care să echilibreze toți cei trei piloni ai dezvoltării durabile: economic, social și de mediu.

63. Agenda 2030 nu recomandă statelor care dintre obiectivele de dezvoltare durabilă trebuie abordat în primul rând, însă statele au pus în aplicare în general obiective în conformitate cu paradigma tradițională de dezvoltare a non-durabilității, și anume, prioritizarea obiectivelor care privesc dezvoltarea economică pentru creșterea bunăstării, dar care ignoră durabilitatea mediului.⁷⁷ Cele mai comune compromisuri dintre Obiectivele de Dezvoltare Durabilă implică obiectivele 3, 12 și 15, sugerând faptul că țările fie vor investi în îmbunătățirea asistenței medicale, fie în protecția mediului, precum și într-un consum și o producție responsabile, dar nu în toate cele trei obiective.⁷⁸ Alte compromisuri includ transformarea terenurilor

⁷² Guvernul Suediei, „Implementing the Addis Ababa Action Agenda to achieve the 2030 Agenda for Sustainable Development: a selection of innovative examples”, pag. 18.

⁷³ Tomaso Ferrando, „COP24: ten years on from Lehman Brothers, we can't trust finance with the planet”, *The Conversation*, 3 decembrie 2018.

⁷⁴ Report of the expert group meeting on advancing the 2030 Agenda: interlinkages and common themes at the HLPF 2018, ianuarie 2018, pag. 9.

⁷⁵ Brijesh Mainali și alții, „Evaluating synergies and trade-offs among Sustainable Development Goals (SDGs): explorative analyses of development paths in South Asia and Sub-Saharan Africa”, *Sustainability*, vol. 10, nr. 3, martie 2018.

⁷⁶ Prajal Pradhan și alții, „A systematic study of Sustainable Development Goal (SDG) interactions”, *Earth's Future*, vol. 5, pag. 1174.

⁷⁷ Ibid.

⁷⁸ Ibid., pag. 1175 și 1177.

agricole în producție de biocombustibili, sporind astfel accesul la energie (Obiectivul 7), subminând însă țintele de producție a alimentelor din cadrul Obiectivului 2.

64. Includerea obiectivelor de mediu printre Obiectivele de dezvoltare durabilă finale permite presupunerea falsă că durabilitatea mediului este mai puțin importantă decât dezvoltarea economică și socială, sau este separată de aceasta. Obiectivul 2 promovează o abordare orientată către producție a sistemelor alimentare și a nutriției, dar garantarea calității și cantității adecvate ca parte a dreptului la hrană presupune a privi dincolo de productivism și a recunoaște legăturile pozitive cu sănătatea ecosistemelor terestre și marine (obiectivele 14 și 15). Un mediu natural funcțional constituie o condiție necesară pentru obiectivele economice și sociale și pentru dreptul la hrană. Obiectivul 13, în special măsurile de combatere a schimbărilor climatice, reprezintă un obiectiv esențial, întrucât realizarea dreptului la hrană depinde de distanțarea sistemelor alimentare de agricultura industrializată, care are efecte negative asupra mediului și sănătății umane și este un factor principal al schimbărilor climatice (a se vedea [A/70/287](#)).

E. Capacitatea de consolidare a mecanismelor de colectare și de raportare a datelor

65. Pentru a alinia planurile naționale de dezvoltare și politicile de dezvoltare durabilă la obligațiile în materie de drepturile omului, este necesar ca statele să colecteze, să măsoare și să organizeze date relevante, în special cu privire la acele populații lăsate adesea în urmă. Spre deosebire de obiectivele de dezvoltare ale mileniului, obiectivele de dezvoltare durabilă impun utilizarea de indicatori de performanță statistică pentru a detecta progresul la nivel global și a procesului decizional bazat pe probe, pentru a asigura coerența politicilor. Cadrul indicatorilor globali, un produs al Grupului inter-agenții al Comisiei de statistică și al Grupului de experți privind indicatorii referitori la obiectivele de dezvoltare durabilă, conține 232 de indicatori unici care servesc drept etalon pentru măsurarea progresului și comunicarea rezultatelor către diferite părți interesate (a se vedea Rezoluția Adunării Generale [71/313](#)). Cu toate acestea, fără date suficiente, indicatorii sunt lipsiți de sens. De asemenea, statele trebuie să profite de consultările aflate în curs de desfășurare cu grupul de experți pentru a pleda în favoarea unor modificări corespunzătoare ale cadrului indicatorilor globali.

66. Comisia de statistică a precizat că indicatorii pentru toate scopurile trebuie defalcați în funcție de venit, sex, vârstă, rasă, etnie, statutul de migrant, dizabilitate și locația geografică. Colectarea datelor dezagregate este esențială pentru o abordare bazată pe drepturile omului și pentru identificarea și înțelegerea inegalității dintre grupurile de populații. Analiza dezagregată în funcție de gen s-a dovedit a fi vitală în perioadele de conflict și urgență, când femeile sunt mai vulnerabile la foamete, malnutriție și violență de gen.⁷⁹ Adunarea Generală a reiterat, de asemenea, rolul statelor în colectarea de date complet dezagregate, în concordanță cu instrumentele în materie de drepturile omului (a se vedea Rezoluția [68/261](#)). Măsurarea efectivă trebuie să implice o consultare autentică cu părțile interesate, întrucât invizibilitatea statistică poate duce la marginalizare și neglijare sub formă continuă ([A/HRC/31/54](#), pct. 73).

67. Din nefericire, puține state dispun de resurse și capacități suficiente pentru a colecta suficiente date dezagregate pentru a popula indicatorii cadrului. Începând din mai 2018, mai puțin de jumătate din indicatorii selectați ar putea fi populați, din cauza

⁷⁹ Rețeaua de informare cu privire la securitatea alimentară, *Global Report on Food Crises 2019: Joint Analysis for Better Decisions*, p. 23.

lipsei de date exacte și actualizate.⁸⁰ Statele trebuie să se bazeze pe colectarea de date externe, inclusiv pe evaluarea periodică universală și pe inițiativa recentă „Date care să pună capăt foametei: 50 x 2030”, lansată de FAO, IFAD, Parteneriatul global pentru date privind dezvoltarea durabilă și Fundația Bill și Melinda Gates, în vederea colectării unor date îmbunătățite și a umplerii lacunelor în materie de informații despre populațiile cele mai marginalizate, izolate și neglijate.

F. Promovarea unui angajament echilibrat al sectorului privat

68. Agenda 2030 prevede un angajament amplu în rândul părților interesate, dar statele trebuie să se asigure că implicarea sectorului privat, și în special a industriei, este echilibrată și reglementată în mod adecvat. Consolidarea corporatistă, extinderea regimurilor de proprietate intelectuală și impunitatea extrateritorială acordată actorilor din lanțul de aprovizionare al corporațiilor rămân bariere semnificative în calea exercitării dreptului la hrană. Lipsa responsabilității impuse actorilor economici pentru încălcările drepturilor omului și drepturilor lucrătorilor în lanțurile de aprovizionare, în special în cazul corporațiilor transnaționale care operează în afara jurisdicției statului afiliat, subminează succesul mai accentuat al obiectivelor de dezvoltare durabilă și al invocării în instanță a drepturilor omului (a se vedea [A/HRC/28/65](#) și [A/73/164](#)).

69. Cadrul obiectivelor de dezvoltare durabilă nu vizează posibilitatea unor influențe nejustificate și nu include măsuri care să împiedice influența corporativă să compromită integritatea colaborării. În schimb, obiectivul 17 promovează parteneriatele public-privat, printre alte forme de angajament multipartit, ceea ce ar putea consolida asimetriile de putere existente, ar putea exacerba conflictele dintre interesele publice și cele private și ar putea contribui la mobilizarea de resurse financiare ca mijloc de influențare nejustificată a proceselor decizionale sau a politicilor publice.⁸¹ Este puțin probabil ca aceste parteneriate să transforme practicile corporatiste, întrucât corporațiile se vor implica doar în platforme și parteneriate multipartite care avansează odată cu sau se aliniază cu strategiile comerciale.⁸²

70. Parteneriatele multipartite sunt adesea lipsite de transparență și fac obiectul unui arbitraj internațional care nu poate fi tras la răspundere. Acestea pot, de asemenea, contribui la creșterea inegalității atât în interiorul cât și între țări, întrucât 56% din parteneriatele enumerate nu au ca partener un stat din țările în curs de dezvoltare.⁸³ Există o participare minimă din partea grupurilor marginalizate: o anchetă din 2006 asupra parteneriatelor înregistrate ale Organizației Națiunilor Unite releva că mai puțin de 1% au avut ca parteneri fermieri, lucrători și sindicate, populații indigene, femei, tineri sau copii.⁸⁴ Cu toate acestea, statele se orientează către astfel de parteneriate pentru a finanța megaproiecte de infrastructură cu impact potențial devastator asupra habitatelor naturale și asupra comunităților locale, și ar putea relaxa legislația socială și de mediu pentru a atrage investitorii.

⁸⁰ Steve MacFeely și Bojan Nastav, „You say you want a [data] revolution: a proposal to use unofficial statistics for the SDG global indicator framework”, Global Policy Watch.

⁸¹ Comitetul pentru securitatea alimentară mondială, Grupul de experți la nivel înalt pentru securitate alimentară și nutriție, „Multi-stakeholder partnerships to finance and improve food security and nutrition in the framework of the 2030 Agenda” (Roma, iunie 2018), pag. 41.

⁸² Nora McKeon, „Are equity and sustainability a likely outcome when foxes and chickens share the same coop? Critiquing the concept of multi-stakeholder governance of food security”, *Globalizations*, vol. 14, nr. 3 (2017), pag. 384.

⁸³ Susan Bragdon and Carly Hayes, „Reconceiving public-private partnerships to eradicate hunger: recognizing small-scale farmers and agricultural biological diversity as the foundation of global food security”, *Georgetown Journal of International Law* (2018).

⁸⁴ Ibid.

71. Statele nu pot plasa societatea civilă pe picior de egalitate cu actorii statali și cu actorii de pe piață, și nu pot ignora puterea concentrată și conflictele de interese inerente sectorului privat. Promovarea unei guvernante mai echilibrate, mai favorabile incluziunii și participative trebuie să înceapă cu statele, care să impună o mai mare autoritate de reglementare asupra industriei pentru a se asigura că drepturile omului, protecția mediului și standardele de muncă sunt respectate și protejate în conformitate cu principiile directoare ale Organizației Națiunilor Unite privind afacerile și drepturile omului.⁸⁵ Aceasta presupune, de asemenea, garantarea accesului la justiție, în special pentru cei care adesea sunt lăsați în urmă. Revizuirea Obiectivului 16 în cadrul forumului politic la nivel înalt din iulie 2019 va dezvălui progresele obținute în promovarea acestui acces, precum și a provocărilor rămase.

V. Concluzii și recomandări

72. **Prezentul raport adoptă poziția potrivit căreia Agenda 2030, și în special Obiectivele de dezvoltare durabilă, au potențialul de a transforma sistemele alimentare globale și de a promova în mod semnificativ dreptul la hrană, precum și alte drepturi economice, sociale și culturale. Confruntate cu creșterea foametei și a malnutriției, statele trebuie să demonstreze voința politică de a pune în aplicare obiectivele într-un mod holistic și pe baza unei abordări bazate pe drepturile omului, plasând inegalitatea și pe cei care au rămas în urmă în centrul procesului în materie de politici. Angajamentul față de o agendă globală a schimbării va impune în continuare ca statele să acorde prioritate intereselor lumii față de cele ale unei singure națiuni, să înlocuiască politicile orientate către piață cu soluții axate pe oameni și să aloce suficiente resurse pentru a sprijini punerea în aplicare a obiectivelor.**

73. În prezentul raport sunt incluse recomandări adresate comunității internaționale și statelor pentru a îmbunătăți eficacitatea obiectivelor de dezvoltare durabilă, din perspectiva dreptului la hrană. Bunele practici sunt concepute mai degrabă ca soluții la nivelul întregului sistem decât ca remedii *ad-hoc*, incrementale. Lista de recomandări neexhaustivă de mai jos va contribui la dezvoltarea unor sisteme alimentare globale mai favorabile incluziunii, mai orientate către nutriție și mai durabile, și care să consolideze drepturile omului. Reușita reformelor din cadrul obiectivelor vizează eliminarea spațiilor care le separă, garantând angajamente măsurabile și promovând cooperarea cu toate părțile interesate relevante.

74. Ca urmare a restricțiilor impuse de numărul de cuvinte, raportul nu abordează factorii externi ai foametei și malnutriției care agravează inegalitatea și subminează dreptul la hrană. De exemplu, conflictele, schimbările climatice și un regim economic internațional care sprijină comercializarea și industrializarea agriculturii, în detrimentul drepturilor omului. Realizarea dreptului la hrană și atingerea obiectivelor de dezvoltare durabilă necesită acțiuni imediate pentru soluționarea acestor factori.

75. Având în vedere că punerea în aplicare a obiectivelor și a Agendei 2030 va contribui la realizarea dreptului la hrană, Raportorul special recomandă ca organizațiile internaționale:

(a) inclusiv agențiile cu sediul la Roma, FAO, Programul alimentar mondial, IFAD și Comitetul pentru securitatea alimentară mondială, în

⁸⁵ Grupul de lucru pentru afaceri și drepturile omului, „The business and human rights dimension of sustainable development: embedding «protect, respect and remedy» in SDGs implementation” (29 iunie 2017).

parteneriat cu administrațiile centrale și locale în vederea îmbunătățirii punerii în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă, inclusiv prin colectarea și analiza datelor dezagregate privind populațiile care se confruntă cu cele mai ridicate rate de inegalitate, foamete și malnutriție, precum și prin facilitarea unui angajament mai mare între guverne și societatea civilă în dezvoltarea politicilor pentru obiective;

(b) mecanismele în materie de drepturile omului de la Geneva, de exemplu Consiliul Drepturilor Omului, procedurile speciale, organele tratatului și evaluarea periodică universală trebuie să fie integrate mai activ în procesul de punere în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă, în coordonare cu statele și cu forumul politic la nivel înalt, pentru a oferi sprijin și resurse suplimentare pentru colectarea și monitorizarea datelor, responsabilitatea, controlul și aplicarea unei abordări bazate pe drepturile omului.

76. Trebuie ca statele:

(a) să recunoască faptul că obiectivele de dezvoltare durabilă și drepturile economice, sociale și culturale se consolidează reciproc, și să adopte o abordare bazată pe drepturile omului în ceea ce privește punerea în aplicare a obiectivelor, să ratifice toate instrumentele în materie de drepturile omului și să-și alinieze legile și politicile naționale la principiile drepturilor omului privind egalitatea, nediscriminarea, participarea, universalitatea, indivizibilitatea, responsabilitatea și statul de drept;

(b) să integreze în mod sistematic mecanismele în materie de drepturile omului în planificarea și localizarea obiectivelor naționale de dezvoltare durabilă și să asigure o acțiune mai coordonată și mai coerentă între New York și Geneva;

(c) să adopte o viziune cuprinzătoare a inegalității, care să se concentreze asupra cauzelor principale ale excluderii, să pună în aplicare măsuri macroeconomice care să favorizeze o creștere echitabilă, favorabilă incluziunii și durabilă, să măsoare efectele distributive complete ale politicilor fiscale asupra tuturor categoriilor de bogăție și să redistribuie bogăția prin politici fiscale progresive;

(d) să extindă protecția socială și investițiile în serviciile publice în conformitate cu Recomandarea OIM privind pragurile de protecție socială din 2012 (nr. 202) și să evite măsurile neoliberale de austeritate și alte politici economice care distrug plasele de siguranță socială existente;

(e) să adopte intervenții strategice în materie de politici care să autonomizeze și să implice femeile care au fost lăsate la urmă din punct de vedere structural, integrând egalitatea de gen în politici economice precum bugetarea sensibilă la diferențele de gen, înlăturând barierele din calea accesului la alimente și la resurse productive și compensând în mod echitabil femeile pentru muncile neplătite și neoficiale, în conformitate cu Recomandarea generală nr. 34 a Comitetului pentru eliminarea discriminării față de femei privind drepturile femeilor din mediul rural;

(f) să reglementeze implicarea copiilor în sectorul agricol în conformitate cu cerințele OIM privind vârsta minimă pentru angajarea în muncă și cu Convenția cu privire la drepturile copilului, să protejeze dreptul copiilor la educație și să interzică reclamele pentru produsele nesănătoase destinate copiilor și tinerilor adulți;

(g) să investească în dezvoltarea rurală și revitalizare prin consolidarea integrării rurale-urbane, sporirea accesului la piețe pentru micii fermieri și

finanțarea infrastructurii rurale, a cercetării agricole și a serviciilor de extindere agricolă;

(h) să protejeze drepturile țăranilor și ale comunităților rurale asupra terenurilor și resurselor de reproducere, inclusiv asupra drepturile cutumiare, în conformitate cu Declarația Organizației Națiunilor Unite privind drepturile țăranilor și ale altor persoane care lucrează în zonele rurale, recent adoptată;

(i) să acorde o mai mare atenție populațiilor indigene în procesul de punere în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă, implicând și consultând popoarele indigene în ceea ce privește dezvoltarea durabilă și strategiile de atenuare a schimbărilor climatice, în conformitate cu Declarația Organizației Națiunilor Unite privind drepturile popoarelor indigene, și să garanteze o muncă și o educație decente, în special pentru femeile și fetele indigene;

(j) să reevalueze și să combată interesele ascunse, stimulentele și relațiile de putere din sistemele alimentare industriale dependente de industria agrochimică și să creeze un mediu sigur, favorabil incluziunii și fără sărăcie pentru micii producători, prin investiții mai mari în agroecologie;

(k) să respingă retorica xenofobă, dezbinatoare și falsă față de migranți, inclusiv față de refugiați și persoanele strămutate intern, și să extindă toată protecția drepturilor omului la neresortisanți, în conformitate cu dreptul internațional în materie de drepturile omului;

(l) să protejeze migranții, în calitate de titulari de drepturi, împotriva discriminării în toate etapele procesului de migrație și să le ofere acestora acces nerestricționat la justiție, în special în ceea ce privește dreptul la hrană al acestora;

(m) să introducă strategii pe termen scurt și lung care să garanteze că populațiile de migranți se pot hrăni ele însele în mod demn și pot avea acces la oportunități de muncă decente și la sisteme de protecție socială;

(n) să participe activ la procesul de urmărire și evaluare a obiectivelor de dezvoltare durabilă, cooperând cu toate părțile interesate și prezentând o evaluare națională voluntară în fața forumului politic anual la nivel înalt, care raportează progresele înregistrate pentru fiecare obiectiv;

(o) să dezvolte capacitatea autorităților naționale de a asigura un control adecvat, responsabilitate și, cel mai important, mecanisme pentru acțiunile în despăgubire și să se coordoneze cu actorii neguvernamentali pentru a contribui la monitorizare;

(p) să realizeze evaluări *ex ante* ale drepturilor omului ale proiectelor propuse de dezvoltare durabilă finanțate prin finanțare combinată și să se asigure că proiectele avansează efectiv dreptul la hrană și nu sunt privite doar ca oportunități generatoare de profit;

(q) să aloce resurse financiare mai mari pentru obiectivele de dezvoltare durabilă, în special pentru cele relevante pentru dreptul la hrană, și să își reconfirme angajamentul față de Agenda de acțiune de la Addis Abeba și față de alte acorduri multilaterale privind finanțarea;

(r) să desfășoare o analiză sistematică, axată pe date, a legăturilor din cadrul obiectivelor de dezvoltare durabilă, pentru a prioritiza strategic obiectivele, maximizând totodată sinergiile și evitând compromisurile defavorabile. Obiectivele legate de schimbările climatice și protecția mediului trebuie să fie prioritizate în corelație cu obiectivele economice și sociale;

(s) să numească responsabili-șefi de date și să dezvolte capacitatea oficiilor naționale de statistică de a colecta date defalcate, în special cu privire la populațiile care se confruntă cu o inegalitate sporită, și de a implica actorii nestatali care au capacitatea de a sprijini eforturile de colectare a datelor;

(t) să reglementeze implicarea actorilor corporativi privați în procesul de punere în aplicare a obiectivelor de dezvoltare durabilă, asigurându-se că grupurile care se confruntă cu inegalități sporite, inclusiv femeile, copiii, populațiile indigene, țăranii și migranți au posibilitatea de a participa la procesele de guvernare și de luare a deciziilor;

(u) să stabilească garanții adecvate pentru a preveni influențele negative ale corporațiilor asupra guvernării nutriției și să tragă la răspundere companiile responsabile pentru manipulare și dezinformare, în cadrul unei abordări bazate pe drepturile omului a Deceniului de acțiune al Organizației Națiunilor Unite privind alimentația (2016–2025);

(v) să combată amenințările schimbărilor climatice, conflictele și politicile economice la adresa dreptului la hrană și a sistemelor alimentare mondiale, în urma recomandărilor incluse în rapoartele Raportorului special privind dreptul la hrană conținute în documentele [A/HRC/37/61](#), [A/72/188](#) și [A/70/287](#).